
UDK: 27:929 Kolarić J.

**Јурај Коларић: „ЕКУМЕНСКА ТРИЛОГИЈА – ИСТОЧНИ
КРШЋАНИ, ПРАВОСЛАВНИ, ПРОТЕСТАНТИ“**

Прометеј, Загреб, 2005.

Екуменска трилогија представља капитално дело историчара Јураја Коларића, редовног професора Католичког богословског факултета Универзитета у Загребу, предавача на постдипломским студијама у Немачкој при папинском заводу Грегоријанум и редовног члана Европске академије наука и уметности (Салзбург). Научни опус једног од најбољих хрватских теолошких стручњака данашњице за међуконфесионалне односе и екуменизам састоји се од преко 400 објављених дела које је издала загребачка издавачка кућа «Прометеј».

Ово обимно дело настало је као логичан наставак ранијих Коларићевих радова у овом подручју, најпре објављиваних у часопису «Веритас» (1970-1976), а затим проширених и објављених у књигама «Хришћани на други начин» (1975), «Источни хришћани» (1982) и «Православни» (1986). Екуменска трилогија се ослања на научну грађу објављену у наведеним делима, употпуњујући је новим опсервацијама и чињеницама насталим протекле две деценије. Након четири године интензивног рада настало је ово волуминозно дело које обухвата укупно 1430 страница посвећених разматрању зближавања, помирења, сарадње и јединства хришћанских цркава. Апострофиран је приказ источних хришћана, православца и протестаната.

Књига се састоји из четири дела у којима се аутор детаљно бави различитим теолошким питањима. Писана је на начин и језиком прилагођеним читаоцу просечно упућеном у ову област, тако да оставља занемарујуће мало недоумица у вези онога што је аутор хтео да презентира у раду.

У првом делу Екуменске трилогије, *Темељне теолошке одреднице*, Ј. Коларић подробно објашњава теолошке појмове и теолошку терминологију. Поред тога, даје преглед најзначајнијих нехришћанских монотеистичких религија. Централна тема овог поглавља посвећена је најзначајнијим хришћанским заједницама. Он веома детаљно објашњава хришћанску религију, полазећи од термилошких одредница, паралелно дајући историјски приказ развоја хришћанства, где се бави и феноменологијом кривоверја. Такође, аутор разматра хетеродоксно хришћанство, где у посебним деловима образлаже феномен источне хришћанске цркве (несторијанци, јакобити, арменци, копти и етиопљани), православне цркве (православни у Хрватској, унијати), протестантском црквом и покретима (евангелисти, реформисти или калвинисти, арминијанизам, англиканска црква), црквеним заједницама и следбеницима протестантизма (анабаптисти, назарени, баптисти, адвентисти, методисти, јеховини сведоци, мормони, пентекосталци и мале верске заједнице) и црквама насталим због оспоравања папинског примата (старокатолици и слободна католичка црква). Оваквим приказом хришћанских црквених заједница Коларић је покушао да читаоца на што краћи начин информисе о споменутих заједницама и то без набрајања сувишних историјских, теолошких и друштвених података.

У другом, средишњем делу књиге, под насловом *Разједињено хришћанство*, аутор се бави историјом и учењем источних хришћана, православних и протестаната или цркава и црквених заједница које су произашле из реформације, евангелисте и лутеранце, калвинисте или реформисане хришћане и англиканце, а затим се приказује историја и учење заједница које су потекле из покрета буђења и обнове унутар протестантизма. У оквиру овог дела аутор је дао и приказ неких мањих верских заједница попут Христове цркве, Христове цркве браће, Новоапостолске цркве, Христове цркве Бетаније, «Калвари Капел» и «Хришћанске заједнице». Такође у оквиру овог поглавља приказан је постанак и учење цркава које су настале због одбацивања папинског примата (Старокатоличке цркве и Слободне католичке цркве). У овом, најобимнијем делу књиге, Коларић објашњава предуслове за настанак и изгледе за остваривање екуменизма. У једном од закључних делова овог поглавља, он поставља битно питање: «Да ли је екуменизам `тројански коњ` католицизма»? На то сложено питање, аутор покушава да пружи што једноставнији одговор кроз констатацију да је страх од екуменизма многих католика традиционално гледајући посве оправдан, али са теолошке тачке гледишта неоправдан. Аутор је у овом делу дао приказ становништва републике Хрватске према вероисповести који представља први јавно објављени документ овакве врсте у неком научном раду након формирања самосталне државе Хрватске (након распада Југославије).

Пописом су детаљно обухваћене све вероисповести на територији Хрватске, као и изјашњавање држављана Хрватске према народности.

У трећем делу, под називом *Екуменска пропедеутика*, приказан је настанак и развој екуменског покрета у свету и на тлу некадашње Југославије, опсервиран екуменски катехизам, као и темељне теме интерконфесионалних дијалога међу хришћанским заједницама (крштење, еухаристија и свештенство). Ова расправа везана је за нови Законик канонског права који датира из 1983. године. Приступ екуменизму у новом Законику канонског права искључиво је под правним надзором, након узимања у обзир свих доктринарних и еклезиолошких новости које су усвојене након Другог ватиканског сабора, те аутор разматра прилаз овој тематици уз придодавање чињенице да Кодекс обавезује само римокатолике, али у њему има више одредаба које су везане за екуменску праксу, посебно за оне цркве и хришћанске заједнице које нису у потпуном заједништву с Католичком црквом. Тумачећи кодекс, аутор овде разматра питања попут свете тајне крштења, учешћа у службеним обредима и мешовите бракове. У овом поглављу Коларић ставља акценат на право значење екуменизма у хришћанству и долази до закључка да је то, пре свега, процес зближавања и јединства хришћанских цркава настао у деветнаестом веку унутар протестантских цркава, који не треба изједначавати са међурелигијским дијалогом. Аутор расправља и о проблему уласка жена у свештенство и о апостолском наслеђу. У овом делу књиге објављена је у целости и Екуменска повеља (Карта Оекуменика), потписана у лутеранској цркви св. Томе у Страсбуру, 22.04.2001. године. Затим следи расправа о интеркомунији, Екуменском већу цркава и верској толеранцији.

Посебну пажњу у овом поглављу, на преко три стотине страна, аутор посвећује и екуменској баштини Хрвата, опсервирајући период од 1910. до 2000. године. Написани редови изазвали су бурна реаговања у редовима Хрватске католичке цркве, као и код Српске православне цркве. Начин на који Коларић објашњава «осетљива» питања православља, рађања Светосавља и његовог односа према «великосрпској политици», покушаја стварања националне Католичке цркве, интерпретирање распада Југославије и раздобље Независне државе Хрватске (НДХ), предмет је многих реаговања, како позитивних, тако и негативних, упркос ауторовом настојању да, пре свега, ове феномене прикаже у циљу указивња на њихово постојање, као и могућности, тј. препреке у остварењу крајњег циља екуменског покрета.

У четвртом делу књиге, под насловом *Апендикс оекуменикус* аутор расправља о теми «Нови религиозни покрети», разматрајући њихова противхришћанска гледишта, лажној или истинској побожности, преданости или слепој покорности

и сличним појавама у овим покретима. Прилично озбиљно посвећује пажњу феноменологији реинкарнације и спиритизма, који се као главна обележја јављају код појединих религиозних покрета новијег доба. Коларић наводи најзначајније групе и покрете који су своје уточиште нашли на тлу некадашње Југославије, посебно се бавећи онима који су се базирали на територији Хрватске. Међу њима описује друштво Саи Бабе, Поклонике Сатана Панонског, Унијатску цркву Сун Мунг Муна, покрет Харе Кришна, Покрет ТМ, Лекториум розекруцијанум, Дарк-Покрет и Њу Ејџ. Говорећи о набројаним покретима, аутор наводи бројне податке, али указује и на однос великих традиционалних хришћанских Цркава према њима (Католичка црква, Православне цркве). Такође, он се бави и разматрањем «експлозије» нових религијских покрета и њиховим начином деловања у савременом друштву. У овом поглављу, под насловом *Природне религије* разматра се присуство масона, теозофа и антрополога и Реда оријенталног храма (ОТО) на тлу Хрватске.

На самом крају, као допуна овој, заиста обимној студији, налазе се додаци: 1. Пет уговора између највећих верских заједница и Републике Хрватске; 2. Речник темељних теолошких појмова и значајних особа; 3. Извори, литература, избор из екуменске библиографије и периодика и 4. Регистар имена.

Ово дело које представља круну рада др Јураја Коларића штампано је уз помоћ Министарства културе Републике Хрватске и Министарства науке и образовања Републике Хрватске. За савремено друштво оно представља својеврсну «хрватску екуменску библију», а уједно и научно дело од посебне важности као историјски преглед хрватске хришћанске баштине, настало као плод тридесетогодишњег ауторовог бављења интерконфесионалним односима и екуменским питањем на јужнословенским просторима.

Олга Зорић¹

¹ Олга Зорић, студент последипломских студија ФПН, Београд